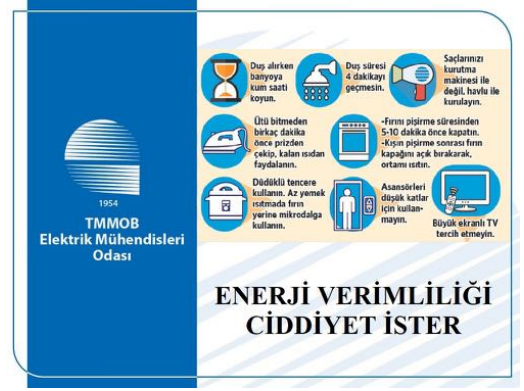

Enerji Verimliliği Ciddiyet İster

Elektrik Mühendisleri Odası (EMO) 48. Dönem Yönetim Kurulu, 29 Eylül 2022 tarihinde Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'nın enerji verimliliği ve tasarruf önerilerini değerlendiren bir açıklama yaptı. Yurttaşlara "4 dakikada hızlı duş" çağrısıyla "verimlilik" sağlanacağını öngörmenin "ciddiyetsizlik" olduğu belirtilen açıklamada, "Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, enerji alanında verimlilik temelli ciddi bir dönüşüm öngörüyor olsaydı, alandaki kaynak israfına neden olan özelleştirme ve piyasalaştırma sürecini tersine döndürmek için hazırlık yapardı" denildi.

Artan enerji maliyetleri enerji verimliliğini toplumun ana gündemi haline getirmiştir. Yüksek oranda dışa bağımlılık ve yüksek maliyetler nedeniyle enerjinin verimli kullanılması elbette ülkemiz için de hayati önemdedir. Ancak Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'nın Enerji Verimliliği ve Çevre Dairesi Başkanlığı tarafından geliştirilerek, kamuoyuna açıklanan tedbirler haklı olarak toplumun tüm kesimlerinin tepkisini çekmiştir.

Birim katma değer üretim başına harcanan enerji tüketimini ifade eden "enerji yoğunluğunun" düşürülmesi için başta sanayi kuruluşları olmak üzere önlem alınması gerekir. Enerji tüketimi yüksek, katma değeri düşük üretim alanlarının tasfiyesi de dahil olmak üzere bütünlüklü bir dönüşüm öngören bir sanayileşme politikası geliştirilmeden gerçek anlamda bir "verimlilikten" söz edilemez. Gemi sökümü, demir çelik, çimento üretimi gibi Avrupa'da tasfiye edilmiş sanayi kolalarının teşvik edildiği bir ülkede yurttaşlara "4 dakikada hızlı duş" çağrısıyla "verimlilik" sağlanacağını öngörmek en hafif tabirle ciddiyetsizliktir.

Bakanlığın hazırladığı "Evde, İşte, Yolda Enerji Verimliliği" kitapçığında

yer alan önerilerin bir kısmı gerçek anlamda verimlilik çözümü iken, bir kısmı ise ciddiyetten uzak "tasarruf" kapsamında bile değerlendirilemeyecek ifadelerden oluşmaktadır. "Duş alırken banyoda kum saati bulundurulmalı, duş süresi 4 dakikayı geçmemeli" gibi saçma önerilerin yanı sıra "Ütü bitmeden birkaç dakika önce prizden çekilsin, kalan ısıdan faydalanın", "pişirme sırasında tencere kapağı kapalı tutulmalı", "mümkünse masaüstü yerine diz üstü bilgisayar kullanılmalı", "TV, radyo vb. araçların ses düzeyi duyulabilecek seviyede olmalı, ses düzeyi düşük tutulmalı" gibi uygulanamaz veya uygulanması durumunda minimal etki edecek öneriler geliş güzel sıralanmıştır.

Yapay zeka, dijitalleşme, akıllı ev sistemleri, blok zinciri tabanlı yaşam konsepti gibi son yılların popüler kavramlarına da yer verilen kitapçıkta, banyoda kum saati (!) bulundurulması da öneriliyor. Son yıllarda bulaşık makinası üreticileri daha uzun süren ama enerji tüketimi daha düşük yıkama programları geliştirmesine rağmen, kitapçıkta "kısa süreli yıkama ve durulama özellikli bulaşık makinesi tercih edilmeli" gibi yanıltıcı önerilere de yer

veriliyor. Mümkünse asansör, araç, saç ve çamaşır kurutma makinelerini kullanmayın gibi önerilerin de olduğu kitapçıkta, ne yazık ki enerji verimliliğini gerçek anlamda sağlayacak çözümler yer almıyor.

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'nın öncelikli olarak enerji üretimi, iletimi ve dağıtımında verimliliği sağlaması gerekirdi. Enerji üretimde santrallerin iç kayıplarından başlayarak, dağıtım ve iletimde yaşanan kayıp ve kaçak sorunlarına çözüm üretmesi gerekirdi.

Özel sektörün işlettiği santrallarda verimlilik çözümlerini zorunlu tutmak ve dağıtım şirketlerine kayıp ve kaçak oranlarını düşürmek için yatırım yaptırmak yerine, faturalara sürekli olarak zam yapılmasının tercih edilmesi, yurttaşı zaten zorunlu bir tasarruf sürecine soktu. Marketlerin fatura korkusuyla dondurma dolaplarının fişini çektiği bir dönemi yaratanlar bugün "dijitalleşme" vurgusuyla "kum saati" bulundurulmasını önermektedir.

Enerji verimliliği düşük ev aletlerinin değişimi için bile bir teşvik sisteminin kurulmadığı ortamda "kum saati satın alınması" önerisinin tartışılabilir bir yanı yoktur. Enerji verim-

liliği çözümlerinin çoğunun, verimlilik sınıfı daha yüksek buzdolabı satın almak gibi, yurttaşlar açısından bir yatırım maliyeti söz konusudur. Esasen yurttaşların enerji verimliliği bilinçlendirilmesine de ihtiyaç kalmamıştır. Bakanlığın kaynak ayırarak hazırlatmaya çalıştığı bu broşürde yer alan önlemlerin daha fazlası zaten fatura korkusu yaşayan yurttaşlar tarafından alınmaktadır.

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, enerji alanında "verimlilik" temelli ciddi bir dönüşüm öngörüyor olsaydı, alandaki kaynak israfına neden olan

özelleştirme ve piyasalaştırma sürecini tersine döndürmek için hazırlık yapardı. "Kamunun yatırım için kaynağı yok, özel sektör verimliliği de artırır" söylemleriyle başlatılan piyasalaştırma uygulamalarının, toplumsal maliyeti karşılanamaz bir seviyeye ulaşmıştır. Yatırım için alım garantileriyle kamu kaynaklarının seferber edilmesi yetmemiş, santrallerin işletilmesi döneminde de şirketlerin sübvansede edilmesi gerekmiştir. Başta özelleştirilenler olmak üzere enerji üretim tesisleri kamulaştırılarak, toplumsal maliyet kademeli bir biçimde kontrol

altına alınmalıdır. Faturaların düşmesi için kamunun düşük üretim maliyetli yenilenebilir kaynaklara yatırım yapmasının önündeki engeller ortadan kaldırılarak, elektrik alanında üretimden, dağıtıma kadar tüm süreçleri yönetecek dikey entegre bir kamu tekeli yeniden kurulmalıdır.

Geçiş sürecinde ise kamu kaynaklarının sonu belirsiz bir biçimde özel sektöre transfer edilmesi yerine kamulaştırma işlemlerini yürütecek Kamulaştırma İdaresi Başkanlığı kurulmalıdır.